

Valtakunnalliset kuulumiset: oppiminen, ohjaus ja nuorisotakuu

**Leijonan luola - Etelä-Savon oppimisen, ohjauksen ja nuorisotakuun päivä
Rantasalmella, 3.5.2016**

Ulla-Jill Karlsson, neuvotteleva virkamies
Ammatillisen koulutuksen osasto

Opetus- ja kulttuuriministeriö
Undervisnings- och kulturministeriet

Hallituksen kärkihankkeet

- Juha Sipilän hallituksella kuusi osaamisen ja koulutuksen kärkihanketta:
  1. Uudet oppimisympäristöt ja digitaaliset materiaalit peruskouluihin
  2. Toisen asteen ammatillisen koulutuksen reformi
  3. Nopeutetaan siirtymistä työelämään
  4. Parannetaan taiteen ja kulttuurin saavutettavuutta
  5. Vahvistetaan korkeakoulujen ja elinkeinoelämän yhteistyötä inno
turvapaikanhakijoiden joukossa on monenlaista osaamista vaatioiden kaupallistamiseksi
  6. Nuorisotakuuta yhteisötakuun suuntaan

Kärkihanke 6: Nuorisotakuuta yhteisötakuun suuntaan

- Tavoitteena tukea nuorten elämänhallintaa, opintopolkujen rakentumista sekä työllistymistä
- Kehitetään nuorisotakuumallia, taataan koulutuspaikka ja vahvistetaan nuorten sosiaali- ja terveyspalveluita

Toimintaperiaatteita:

- Tuetaan alle 29-vuotiaiden nuorten elämänhallintaa pitkäjänteisesti, koko yhteiskuntaan vaikuttaen.
- Integroidaan nuorisotakuun toimintamalli (matalan kynnyksen palvelut, ennaltaehkäisevä monialainen yhteistyö ja public, private, people partnership -toimintaperiaate) tiiviisti osaksi eri viranomaisten perustoimintaa ja –palveluita.
- Seurataan ja arvioidaan nuorille suunnattujen palvelujen vaikuttavuutta, riittävyttä ja saavutettavuutta ja tehdään aloitteita lainsäädännön kehittämiseksi, normien purkamiseksi ja palvelujen joustavoittamiseksi.
- Toimintamallissa korostuu viranomaisten, elinkeinoelämän ja kolmannen sektorin välinen yhteistyö sekä nuorten aktiivinen osallistuminen palvelujen kehittämiseen.

Nuorisotakuuta yhteisötakuun suuntaan

Päätöimet:

1. Kehitetään nuorisotakuusta malli, jossa vastuu nuoresta on yhdellä taholla (yhteisötakuu)
2. Kaikille peruskoulun päättävälle nuorille taataan koulutuspaikka – kehitetään 7-9 –luokkalaisten joustavan perusopetuksen mukaista toimintaa
3. Vahvistetaan nuorten sosiaali- ja terveystalveluita, mielenterveystalveluita sekä taataan kuntoutuspaikat
4. Vahvistetaan työnetsijätoimintaa ja kehitetään nuorten palkkatukea ja Sanssi-korttia työntekoon kannustavampaan suuntaan

Toimenpide 1: Kehitetään nuorisotakuusta malli, jossa vastuu yhdellä taholla (yhteisötakuu). Rahoitus yht. 5 milj. euroa vuosina 2016 - 2018

- Kehitetään nuorisotakuusta malli, jossa vastuu tukea tarvitsevasta nuoresta on yhdellä taholla esim. Ohjaamalla ja laajennetaan Ohjaamotoimintamalli koko maahan.
- Vahvistetaan etsivää nuorisotyötä.
- Syvennetään julkisen, yksityisen ja kolmannen sektorin välistä yhteistyötä nuorten tukemisessa.
- Otetaan käyttöön nuorisotakuun parhaat elementit ja laajennetaan ne maanlaajuisiksi.

Toimenpide 2: Kaikille peruskoulun päättävälle nuorille taataan koulutuspaikka. Rahoitus yht.1 milj. euroa vuosina 2016 - 2018

- Kaikille peruskoulun päättävälle taataan koulutuspaikka

Toimenpide 3: Vahvistetaan nuorten sosiaali- ja terveystalveluita, mielenterveystalveluita sekä taataan kuntoutustalpaikat. Rahoitus yht. 4 milj. euroa vuosina 2016 - 2018

- Kehitetään ja vahvistetaan erityisesti nuorten toimintakykyä arvioivia ja psykososiaalisia voimavaroja vahvistavia ryhmä- ja yhteisötoimintoja sekä yksilövalmennusta

Toimenpide 4: Vahvistetaan työnetsijätoimintaa ja kehitetään nuorten palkkatukea ja Sanssi - korttia työntekoon kannustavampaan suuntaan. Ei erillistä rahoitusta vuosina 2016 - 2018

- Alennetaan vastavalmistuneiden ja ammatillisen koulutuksen käyneiden työllistymiskynnystä palkkatuella
- Hankitaan yrittäjiksi aikoville nuorten yrittäjäyyspajoja.
- Hankitaan palveluja yksilölliseen ohjaukseen, valmennukseen, osaamisen arviointiin ja työnetsintään.
- Digitalisoidaan ohjauspalveluja

- Erityisen keskeisiä toimintoja ovat ohjaamoiden perustaminen:
  - palveluperiaatteena on tarjota alle 30-vuotiaille nuorille heidän tarvitsemansa palvelut yhdeltä luukulta /palvelupisteeltä eli kootaan eri alojen toimijat saman katon alle
  - huhtikuun 2016 tiedon mukaan koko Suomessa on jo 33 Ohjaamo-palvelupistettä, lisää suunnitteilla
  - toiminnan käynnistämiseen on käytetty Euroopan sosiaalirahaston rahoitusta, osittain myös pelkästään kansallista rahoitusta; toimintamalli pyritään vakinaistamaan tällä hallituskaudella

Nuorisotakuuta yhteisötakuun suuntaan - Koordinaatio

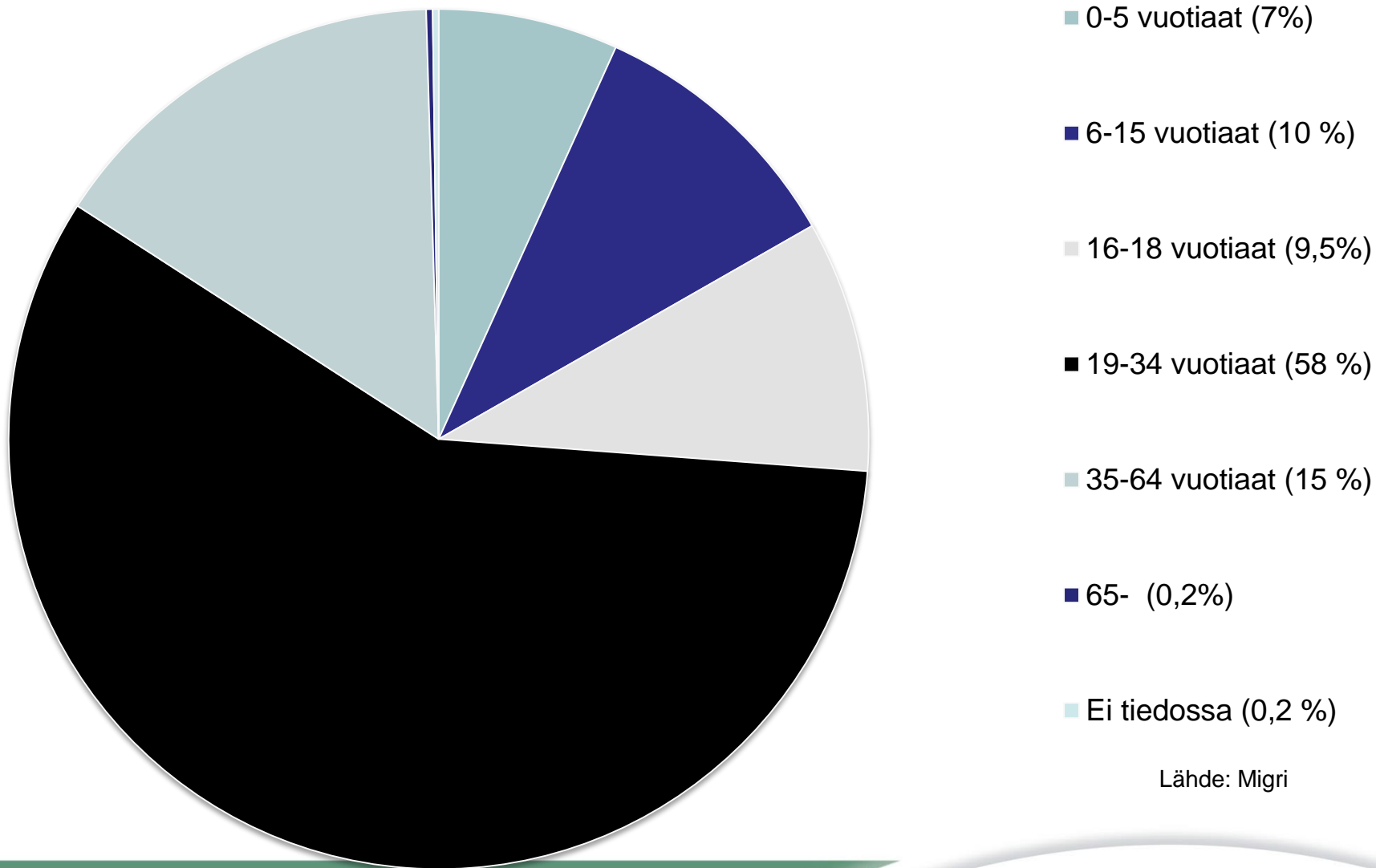
- Vastuuministeriö: Opetus- ja kulttuuriministeriö
- Nuorisotakuuta yhteisötakuun suuntaan -kärkihankkeelle
työryhmä: kerää tietoa ja kuvauksia sekä kuulee nuorten palvelujen toteutuksen arjen rakenteissa toimivia ihmisiä, nuorten palvelujen toimivuudesta ja opinto- ja työllisyyspolkujen rakentumisesta lainsäädännön kehittämiseksi, normien purkamiseksi, palvelujen joustavoittamiseksi; seuraa, arvioi ja ohjaa kärkihankkeen toteutusta ja tekee ed. perustuen muutosesityksiä; tukee toimenpiteiden kehittämistyötä sekä hyvien toimintamallien levittämistä ja juurruttamistyötä;
- Työryhmän sihteeristö: valmistelee kärkihanketta koskevat asiat työryhmälle

Maahanmuuttokysymykset

Opetus- ja kulttuuriministeriö
Undervisnings- och kulturministeriet

Vuonna 2015 Suomeen saapuneiden turvapaikanhakijoiden ikäjakauma

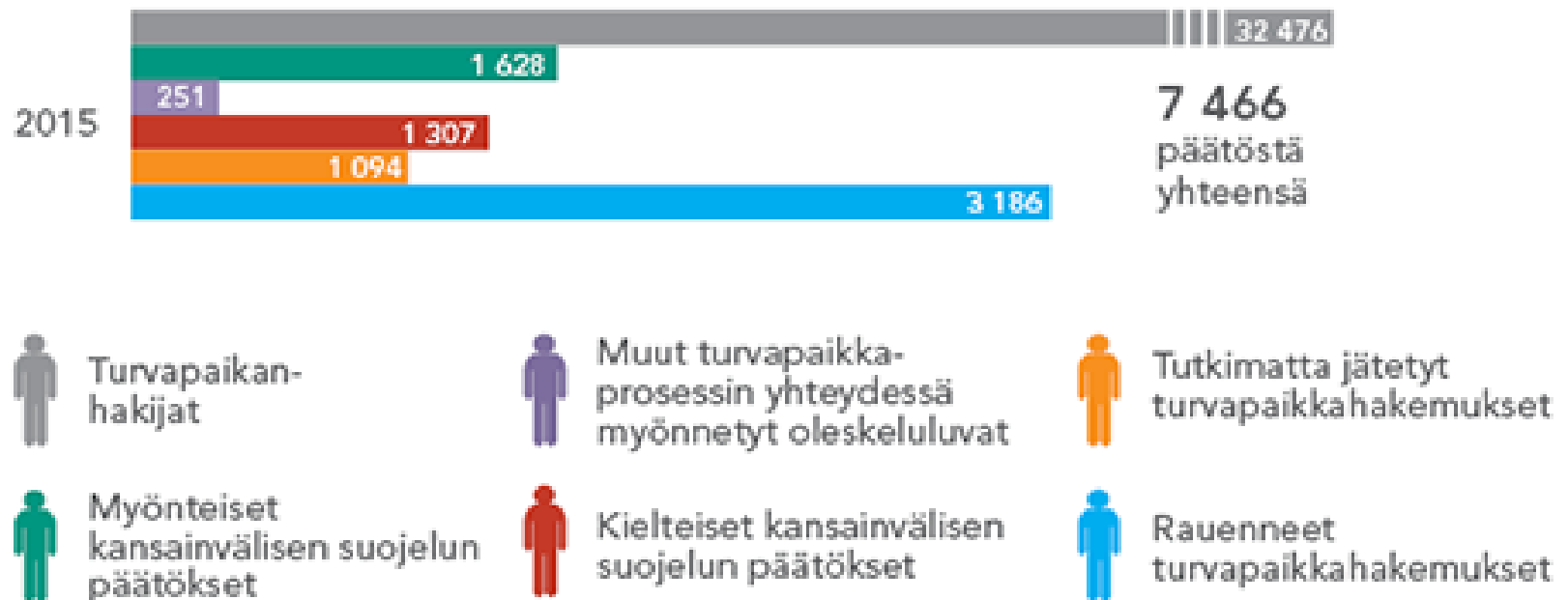
Lähde: Migri

Saapuneet turvapaikanhakijat

Vuonna 2015

- yhteensä 32 400 turvapaikanhakijaa,
  - alaikäisiä 8 500 , josta yksin maahan tulleita 2 800
- arvioilta noin 35 % saa oleskeluluvan, yksin tulleista lapsista jopa 90 %

Turvapaikanhakijat ja heille tehdyt päätökset 2015

- Kuva: Migrin nettisivulta

http://www.migri.fi/download/67279_TP_tilannekuva_julkaistava_2.5.pdf? ... Turvapaikka- ja pakolaistilastot... migri.fi ... migri.fi ... tem.fi

Tiedosto Muokkaa Siirry Suosikit Ohje

Oma SALAMA Ehdotetut sivustot Uutissyöte Web Slice -valikoima ALPO-tukirakenne Eduskunta - valtiopäiväasi... MOT Nordic Journal of Migrati... Opetushallinnon sanasto Opetushallitus - Hanketiet...

Vireille tulleet turvapaikkahakemukset

1.1. - 1.5.2016

TOP-5 kansalaisuudet		%-osuus
Irak	540	21%
Afganistan	538	20%
Syyria	193	7%
Intia	173	7%
Somalia	143	5%
Kaikki hakijat yhteensä	2 628	

Kolme suurinta kansalaisuutta 1.1. - 1.5.2016

Kansalaisuus

- Irak
- Afganistan
- Syyria

Viikkokohtainen hakijamäärä 1.1. - 1.5.2016

Kalenteriviikko	Hakijamäärä
0,53	69
1	255
2	248
3	236
4	211
5	193
6	223
7	213
8	197
9	93
10	109
11	57
12	62
13	86
14	66
15	106
16	89
17	115

13:18
2.5.2016

Vastaanottokeskuksissa toteutettu alkuvaiheen osaamisen tunnistaminen 14.12.2015 – 15.3.2016

- Aikuisten maahanmuuttajien kielitaidon arviointikeskus Testipiste toteutti opetus- ja kulttuuriministeriön toimeksiannosta kartoituksen:
  - Selvitettiin turvapaikanhakijoiden **koulutustaustaa**: peruskoulu-, lukio- ja ammatilliset opinnot sekä korkea-asteen koulutus ja **työhistoriaa** sekä **luku- ja kirjoitustaitoa**.
  - Haastateltiin 1004 turvapaikanhakijaa yhteensä 32 maasta.
- > Kartoituksen tavoitteena on pyrkiä ennakoimaan tulevaa koulutuksen tarvetta turvapaikanhakijoiden määrän kasvun myötä

Kartoituksen tulokset - koulutustausta

- Suurin osa (69 prosenttia) on suorittanut peruskouluopintoja 7-9 vuotta.
- Lukio-opintoja on noin 50 prosentilla.
- Ammatillisia opintoja on 14 prosentilla. Ammatillisten opintojen vähäinen määrä voi selittyä sillä, että lähtömaissa monet konkreettiset, käsillä tehtävät työt opitaan tekemällä eikä ammatillinen koulutus välttämättä ole yleistä. Eniten ammatillisia opintoja on rakennus- sekä teollisuusalaalta.
- Korkeakouluopintoja oli takanaan 27 prosentilla ja 16 prosenttia ilmoitti suorittaneensa tutkinnon, yleisimmin kandidaatin tutkinnon.
- 7 prosentilla ei ole koulutustaustaa lainkaan.

Kartoituksen tulokset – työkokemus: turvapaikanhakijoiden joukossa on monenlaista osaamista

- 90 prosentilla on aikaisempaa työkokemusta, monella useammalta alalta
  - Rakennus- ja kuljetusalalla on työskennellyt 27 prosenttia.
  - Taksinkuljettajina, linja-auton- ja kuorma-autonkuljettajina sekä muissa kuljetusalan tehtävissä työskennelleitä on 21 prosenttia.
  - Muita suuria ammattialoja ovat kaupallinen ala, ravintola-, hotelli- ja ruuanvalmistusala sekä kulttuuri-, viestintä-, taidealat ja käsityö.
  - Yrittäjinä on toiminut 19 prosenttia hakijoista.

Kartoituksen tulokset: luku- ja kirjoitustaito äidinkielellä ja koulukielellä

- Suurin osa osaa lukea ja kirjoittaa joko äidinkielellä ja koulukielellä tai molemmilla.
- Vain 7 prosenttia ei osaa lukea ja kirjoittaa ollenkaan.
- Luku- ja kirjoitustaidon lisäksi kartoitettiin tekninen luku- ja kirjoitustaito. Tätä tietoa tarvitaan koulutusväylien suunnittelua varten.
- Suurin osa (73 prosenttia) tarvitsee eriasteista harjoitusta latinalaisella kirjaimistolla lukemisessa ja / tai kirjoittamisessa.
- Enemmistölle riittänee kuitenkin lyhyempi luku- ja kirjoitustaitoa tukeva koulutus.
- HUOM! Luvut ovat suuntaa antavia, koska kartoitushetkellä turvapaikanhakijat ovat olleet Suomessa vasta vähän aikaa ja tilanne voi olla erilainen, kun maassaoloaika pitenee ja henkilö tottuu kuulemaan ja näkemään suomen kieltä.

Maahanmuuttajien koulutuspolut ja integrointi – kipupisteet ja toimenpide-esitykset

- marraskuussa 2015 asetettiin ohjausryhmä
  - selvittää pikaisesti akuuttiin turvapaikanhakijatilanteeseen liittyvien lisätoimien tarve sekä
  - arvioida tilanteen vaikutukset ja sen edellyttämät muutostarpeet ja kehittämistoimet hallinnonalan eri sektoreilla

10 KIPUPISTETTÄ IDENTIFIOITIIN

Kipupiste 1

Peruskoulun päättövaiheessa tulleet ja oppivelvollisuusiän ylittäneet nuoret

- Uudistetaan aikuisten perusopetus, käyttöön 2018
- Luku- ja kirjoitustaidon opetus irrallinen umpiperä -> moduuliksi perusopetukseen
- Mahdollistetaan ammatilliset sisällöt, tutustumisjaksot työelämään
- Pidennetään kotoutumistukiaikaa, opintotukea myös perusopetukseen oppilaitoksesta riippumatta
- Välittömänä toimenpiteenä varmistettava perusopetukseen tai valmistavaan koulutukseen pääsy vuonna 2016

kohderyhmän tarpeiden tunnistaminen, peruskouluosaamisen kartoitus, ohjauksen aikainen tuki,

Kipupiste 2

Traumatisoituneet oppilaat ja opiskelijat - opiskelijahuolto ja tuki

- Valmistetaan tukimateriaalia oppilaille, opiskelijoille ja huoltajille
- Hyödynnetään Helsingin Diakonissalaitoksen Kidutettujen kuntoutuskeskuksen ja Oma tie -projektin kokemuksia, järjestetään koulutusta ja ohjausta valtakunnallisesti
- Eduskunnan edellyttämässä oppilashuoltoselvityksessä huomioon erityisesti maahanmuuttajataustaiset
- Opetushallitus kohdentaa opetustoimen henkilöstökoulutusta opiskeluterveydenhuollon henkilökunnalle sekä opetushenkilökunnalle traumaattisia kokemuksia kohdanneidentunnistamiseen, **kohtaamiseen sekä edelleen ohjaukseen.**
- Varmistetaan riittävä osaaminen vieraskielisten oppilaiden **oppimisvaikeuksien** tunnistamiseen.

ohjauksen ja opiskelijahuollon yhteistyö

Kipupiste 3

Pitkät reitit koulutukseen ja työelämään

- Nopeutetaan koulutuspolkuja madaltamalla kotokoulutuksen ja muun koulutuksen raja-aitoja. Korkeakouluopintoja tai ammatillisia opintojasuorittaneet ohjataan mahdollisimman nopeasti heille tarkoituksenmukaiseen täydentävään koulutukseen. Ohjauksessa hyödynnetään nykyistä paremmin koulutusorganisaatioiden asiantuntemusta.
- Kotokoulutuksessa kieli, yhteiskunta, työelämä ja kouluttautumismahdollisuudet, sen jälkeen eriyttäminen kohderyhmittäin tavoitteena nopea integroituminen
- Pilotoidaan ja otetaan käyttöön vastuukorkeakoulumalli
- Tutkintojen tunnustamiseen lisäresursseja OPH:lle
- Lisätään ja uudistetaan tulkki- ja kääntäjäkoulutusta ja täydennyskoulutusta
TNO-palvelujen henkilöstön osaamisen vahvistaminen (työelämän tuntemus, koulutusjärjestelmä + muutokset, ohjauspalvelujen välinen tiivis yhteistyö

Kipupiste 4

Ammatilliseen koulutukseen pääsy ja koulutussopimus

- Lisätään maahanmuuttajille valmentavaa ja muuta koulutusta erityisesti näyttötutkintona ja opiskelunvalmiuksia parantavana
- Käynnistetään koulutussopimuspilottit, toteutetaan osana reformia, varmistettava kielenopetus
- Ammattiosaajan työkykypassia kehitetään maahanmuuttajien tarpeisiin soveltuvaksi

TNO-palvelujen henkilöstön osaamisen vahvistaminen (työelämän tuntemus, koulutusjärjestelmä + muutokset, ohjauspalvelujen välinen tiivis yhteistyö)

Kipupiste 5

Suomen/ruotsin kielen taidon puutteelliset täydentämismahdollisuudet

- Edistetään varhaiskasvatukseen osallistumista, mukaan kotoutumissuunnitelmaan, vaihtoehtoina kerhotoiminta ja avoimet varhaiskasvatuspalvelut
- Kaikille opettajille kielitietoista opetusta, täydennyskoulutusta
- Mahdollistetaan kielitaitovaatimuksesta joustaminen ammatillisessa koulutuksessa, varmistetaan riittävä kielenopetus koulutuksen aikana, integroidaan osaksi muuta opiskelua
- Korkeakoulujen valmiudet tarjota suomen/ruotsin kielen opetusta turvapaikanhakijoille kartoitetaan ke 2016
- Kootaan digitaalista materiaalia

Kipupiste 6

Opettajatarve ja maahanmuuttajataustaisten opettajien vähäisyys

- Selvitetään suomi toisena kielenä ja ruotsi toisena kielenä -opettajien tilanne sekä oman äidinkielen opetuksen ja uskonnon opetuksen tilanne -> tarvittaessa lisätään koulutusta
- Vakinaistetaan maahanmuuttajataustaisen opetus- ja muun henkilöstön pätevöittävä/valmentava koulutus (Specima-koulutus)
- Lisätään maahanmuuttajataustaisten opettajien rekrytointia

maahanmuuttajataustaisten ohjaajien tarve

Kipupiste 7

Kotiäitien ja muiden koulutuksen ulkopuolella olevien koulutusmahdollisuuksien vähäisyys

- Hyödynnetään perhekeskustoimintaa
- Hyödynnetään vapaan sivistystyön ja kirjastojen mahdollisuuksia
- Tuetaan vapaaehtoistyötä
- Luodaan paikallisia matalan kynnyksen kieliryhmiä
- Vahvistetaan koulutus-, työnhaku- ja uraohjausneuvontaa internet- ja puhelinpalveluina maahanmuuttajien äidinkielellä (TE-hallinnon asiakaspalvelu).

TNO-palvelujen henkilöstön osaamisen vahvistaminen (työelämän tuntemus, koulutusjärjestelmä + muutokset, ohjauspalvelujen välinen tiivis yhteistyö

Kipupiste 8 ja 9

Kulttuuriset ristiriidat oppilaitoksissa

- Oppilaitoksissa/korkeakouluissa keskeisenä voimavarana oppilas- ja opiskelijakunnat ja tutortoiminta
- Järjestetään kasvatus- ja koulutus- ja muun toimialan henkilöstön perus- ja täydennyskoulutusta, ryhmäyttämisen taidot keskeisiä
- Valmistetaan/kootaan monikulttuurisuustyötä koskevia tukimateriaaleja, työkaluja ja hyviä käytäntöjä

Uskontojen välisen vuoropuhelun puute

- Toiminnan laajentaminen

Kipupiste 10.

Vähäinen osallisuus taide- ja kulttuuritoiminnassa, nuorisotyössä ja liikunnassa

- Vahvistetaan maahanmuuttajille suunnattua taide-, kulttuuri- ja liikuntapalvelujen tarjontaa, huolehditaan omakielisen kirjallisuuden tarjonnasta
- Lisätään yhteisöllistä vapaa-ajantoimintaa kohtaamisen ja yhdessä tekemisen tukemiseksi
- Täydennyskoulutetaan työpajojen ja kuntien nuorisotyöntekijöitä
- Tuetaan hankerahoituksella nuorten turvapaikanhakijoiden aktivointia
- Suunnataan yhdenvertaiseen liikuntaan liittyvää avustusta erityisesti naisten ja tyttöjen ja vaikeimmin tavoitettavien ryhmien saamiseksi liikunnan piiriin

Merkityksellinen Suomessa – toimintaohjelma

- 10 toimenpidettä vihapuheen ja rasismin ehkäisemiseksi ja yhteiskunnallisen osallisuuden edistämiseksi
- kohdistuvat muun muassa opetushenkilöstön koulutukseen, nuorisotyöhön, liikuntaan ja uskontojen vuoropuheluun. Samalla kaikki ministeriön hallinnonalan toimijat haastetaan mukaan yhteiseen työhön.
- Lisätietoja:
<http://www.minedu.fi/OPM/Julkaisut/2016/toimintaohjelma.html>

Elinikäisen ohjauksen yhteistyöryhmä

Strategiset tavoitteet: vuonna 2011 vahvistetut elinikäisen ohjauksen strategiset tavoitteet:

- Elinikäisten TNO -palvelujen koordinointi
- Tieto-, neuvonta ja ohjaus (TNO) -palvelujen saatavuuden varmistaminen
- Kansalaisten urasuunnittelutaitojen kehittymisen mahdollistaminen
- Ohjaustyöntekijöiden osaamisen kehittäminen
- Ohjaustyön laadunvarmistus

Vuoden 2016 painopisteet

1. Matalan kynnyksen monialaisten palvelujen luominen ja kehittäminen
2. Tieto- ja viestintäteknologian hyödyntäminen ohjauksessa - integroidun verkko-ohjausjärjestelmän kehittäminen
3. European Lifelong Guidance Policy Network tulosten ja työkalujen levittäminen ja hyödyntäminen Suomen elinikäisen ohjauksen kehittämisessä
4. Maahanmuuttajien ohjauspalvelujen kehittäminen
5. Elinikäisen ohjauksen tarpeen ja merkityksen näkyväksi tekeminen (esim. julkilausumat)